

København, 5. marts 2009

Åbent brev vedrørende kompetencetab inden for specialpædagogisk bistand til børn med kommunikative funktionsnedsættelser

Kære Bertel Haarder

Når man bliver syg, går man til sin praktiserende læge. I de fleste tilfælde kan hun eller han hjælpe, men i nogle tilfælde skal der en speciallæge til.

Tilsvarende med børn, der har et kommunikationshandicap. I de fleste tilfælde kan den kommunale talepædagog – 'den praktiserende læge' – tackle problemerne. Men i nogle tilfælde må der en mere specialiseret indsats til.

En sådan specialiseret indsats har jeg gennem 15 år været med til at yde i forhold til børn med vidtgående kommunikationshandicap. Men nu står min arbejdsplads, Børnecentret ved THI CompetenceCenter, foran lukning.

Jeg skriver til dig af bekymring. Ikke fordi jeg selv mister mit arbejde, selvom det selvfølgelig er alvorligt nok for mig selv og min familie. Min bekymring gælder det arbejdsfelt, der har været mit gennem halvandet årti, og som jeg nu ser alvorligt truet – til skade for børn med udtalte kommunikationshandicap. Børn, der for alvor risikerer at stå uden den specialiserede bistand, der kan være med til at få dem gennem barndom og uddannelse. En hjælp, der for det enkelte barn kan være forudsætningen for at kunne udtrykke sig og indgå ligeværdigt i relationer til andre mennesker.

Sagen er, at der – som det er dig bekendt – i øjeblikket sker en voldsom omfordeling af ressourcerne til specialundervisning. Det gælder bl.a. på mit specialområde, stammen.

Stammen er en kommunikationsforstyrrelse, der rammer på tværs af sociale forskelle. 4-5 procent af alle småbørn har en periode, hvor de stammer. Mange holder op, men hos nogle børn forværrer stammen, og denne stammen kan udvikle sig til at blive et dominerende problem i tilværelsen. Det er derfor vigtigt, at der tidligt iværksættes bedst mulig støtte til barnet og omgivelserne. Cirka 1 procent af den voksne befolkning stammer.

Jeg har som sagt gennem 15 år, siden jeg blev uddannet audiologopæd fra Københavns Universitet i 1994, været ansat på THI CompetenceCenter, Region Hovedstaden. Institutionen har i over 100 år – fra 1898 som Statens Institut for Talelidende, siden som Tale- og Høreinstitut under Københavns Amt og senest som THI CompetenceCenter under Region Hovedstanden – ydet bistand til børn og voksne med kommunikationshandicap.

Mit speciale er de børn, der er belastet af stammen, og de følgevirkninger en sådan taleforstyrrelse kan have. Når børnene kommer hos os, er det fordi deres omgivelser – forældre, pædagoger/lærere og deres kommune via PPR-kontoret – enten frygter en negativ udvikling, hvis ikke der gives den nødvendige forebyggende indsats, eller vil mindske et kommunikationshandicap, der allerede er tilstede. Disse børn er blevet visiteret, når man lokalt har måttet konkludere, at det kommunale tilbud ikke slår til.

Mange, der stammer, har en hverdag og et liv, der er styret af deres stammen, fordi selv den mest almindelige kommunikation opleves som en næsten uoverstigelig hindring. De isolerer sig socialt, vælger aktiviteter i børnehaven, der ikke kræver tale, rækker ikke hånden op i klassen, vælger rollen som "den passive" i diskussioner og gruppearbejde, undgår at tale i telefon osv.

Selvtilliden og muligheden for at klare sig i uddannelsessystemet bliver let hæmmet. De har brug for en særlig indsats, så deres stammen handicapper dem mindst muligt i hverdagen.

Det er sådan et tilbud, vi har været for dem: Børnene har sammen med deres familier, pædagoger og lærere hos os på THI CompetenceCenter modtaget en undervisning og bistand, som har sat både børn og

voksne i stand til at håndtere de problemer, som stammen giver i hverdagen – i familien, i daginstitutionen og i skolen.

Det er den indsats, der nu bliver vraget.

I efteråret 2008 begyndte der at florere det rygte, at BørneCentret under THI KompetenceCenter skal lukkes fra august 2009. Det har Region Hovedstaden endnu ikke direkte bekræftet, men det er den melding vores forstander har givet til kommunerne. Og det er under alle omstændigheder et faktum, at der i øjeblikket foregår en voldsom beskæring af de audiologopædiske kompetencer på THI KompetenceCenter, BørneCenteret.

En række medarbejdere – de overenskomstansatte, heriblandt jeg selv – har modtaget opsigelse fra regionen, da vores stillinger skal nedlægges som følge af ”... manglende opgavetilgang fra kommunerne og dermed manglende lønsum...”.

Andre kolleger har – med lukningstruslen mod BørneCentret hængende over hovedet – igennem de sidste måneder selv søgt ansættelse andetsteds.

Overordnet set er det korrekt, at opgavemængden er faldet – set for institutionen som helhed. Men forekomsten af børn, der stammer, er som nævnt tidligere konstant, så det kan ikke forklare en nedgang i visitationerne til THI KompetenceCenter.

Når der alligevel er færre visitationer – og nedgangen må forventes at fortsætte - skyldes det flere faktorer:

Dels kommer der selvfølgelig ingen visitationer, når det meldes ud, at BørneCentret lukker i sommeren 2009.

Dels kan man ikke modtage visitationer, hvis der ikke længere er ansat medarbejdere med nødvendige specialkompetencer ansat på THI.

Men først og fremmest skyldes det takstfinansieringen. Den har fået mange kommuner til at fravælge de specialiserede tilbud – ikke fordi deres borgere ikke længere har behov for dem, men fordi kommunerne har nedprioriteret netop tilbud som vores i et forsøg på at få enderne i de kommunale budgetter til at mødes.

Det bliver således økonomiske betragtninger frem for en faglig vurdering, der ligger til grund for, om et barn kan få et tilbud med et højt specialiseret fagligt indhold.

Flere kommuner vil som en konsekvens af dette nu oprette deres egne tilbud til børn der stammer. Tilbud, som imidlertid først skal etableres.

Under alle omstændigheder kan man frygte, at de nye tilbud mangler det element af specialisering, der har været kendetegnende for THI KompetenceCenter, fordi kommunernes talepædagoger skal dække en lang række forskellige kommunikationsforstyrrelser.

Flytningen af specialkompetencer til kommunerne får altså betydning på længere sigt, for hvordan kan den enkelte audiologopæd fastholde og videreudvikle et specialiseret fagligt niveau, hvis hun ikke længere befinder sig i et højt specialiseret fagligt miljø?

Jeg er opmærksom på, at du før jul fik stillet et antal spørgsmål i Folketinget om netop dette emne. Den 19. december afgav du svar på et spørgsmål – nr. S 825 – om, hvordan du vil sikre, at de faglige, specialiserede tilbud til børn med kommunikative funktionsnedsættelser, som er opbygget på de tidligere amtskommunale kommunikationscentre, ikke forsvinder som følge af kommunalreformen.

Det er et rigtig godt spørgsmål: Når de omtalte opsigelser effektueres, vil der inden for mit specialområde – indtil næste fyringsrunde, hvor også de tjenestemandsansatte vil blive berørt – kun være én medarbejder tilbage på THI til at bibeholde det høje, specialiserede niveau i Region Hovedstaden i arbejdet med børn, der stammer.

Der er altså ikke blot tale om, at regionsrådet tilpasser undervisningstilbuddenes kapacitet, sådan som du beskriver det i dit svar til Folketinget. Der er tale om en de facto-nedlæggelse af hele specialområder på regionalt niveau. En atomisering af en viden, som det vil tage mange år at genopbygge.

Denne bekymring deles, som du ved, af din partifælle Birgit Tystrup fra regionsrådet, der bl.a. gennem henvendelse til dig har gjort opmærksom på situationens alvor.

Som jeg ser det, vil den nuværende udvikling føre til et markant fald i det faglige niveau inden for specialpædagogisk undervisning af børn med kommunikationshandicap.

Når specialiserede audiologopæder fremover kommer til at varetage flere og mere generelle arbejdsområder i et miljø uden specialister, som det vil blive tilfældet i kommunerne, vil der nødvendigvis ske en gradvis udvanding af deres specielle kompetencer.

Dermed opstår et kompetencetab, som på relativt kort sigt vil forringe den bistand, et barn med kommunikationsvanskeligheder har mulighed for at få.

Der er noget, der undrer mig. Jeg har noteret mig, at der i dine svar til Folketinget ikke nogetsteds gives udtryk for bekymring eller særlig årvågenhed over for børneområdet.

Det må vel bekymre dig som minister, når specialviden går tabt? Når specialister, som videnssamfundet i alle sammenhænge skriger på, gøres til generalister med et dramatisk kompetencetab til følge.

Her får udviklingen oven i købet direkte og alvorlige konsekvenser for en række børn og deres familier – både nu og i årene fremover. Hvad vil du gøre for at sikre disse børn 'det rigtige tilbud'?

Med nedlæggelsen af Børnecentret vælger man at fjerne grundlaget for en specialiseret audiologopædisk indsats i regionen.

Det svarer til, at man nedlagde speciallægeområdet til fordel for behandling hos de praktiserende læger.

Det kommunale talepædagogiske arbejde er helt uvurderligt, men kan ikke erstatte en central, specialiseret indsats. Spørgsmålet er med andre ord: Hvordan kan vi sikre, at børn med så vidtgående kommunikationsvanskeligheder fortsat kan få den rette hjælp?

Det kunne foregå igennem VISO, som du også anviser i dit svar til Folketinget. Men hvis de enkelte tilknyttede fagpersoner på VISOs leverandørliste ikke længere har mulighed for at udføre og vedligeholde deres specialiserede indsats gennem praksis, som tilfældet er i min egen situation, hvordan skal de så kunne servicere VISO kvalificeret på længere sigt? Med andre ord: Med nedlæggelsen af BørneCentret mister VISO adskillige leverandører af specialydelser.

Hvis er den opgave så? Der er flere muligheder. Som jeg ser det, er det en central opgave at sikre en placering af den specialiserede viden, mine kolleger og jeg repræsenterer. Det afgørende er, at der er et specialiseret beredskab, der kan sikre disse meget sårbare børn og unge et godt liv – på trods af deres kommunikative forstyrrelser.

Venlig hilsen

Gudrun Østergaard
audiologopæd
BørneCentret, THI CompetenceCenter

Privatadresse:
Århusgade 76 B st.
2100 København Ø